א מטושטשין או מקורעין ועבד עבודתו פסולה אמר רב יהודה אמר שמואל מרושלין כשרין מסולקין פסולין והתניא מסולקין כשרין אמר רמי בר חמא לא קשיא כאן שסילקן על ידי אבנט כאן דליתנהו מעיקרא כלל רב אמר ב אחד זה ואחד זה פסולין: רב א] הונא איקלע לארגיזא רמא ליה בר אושפיזכניה מי אמר שמואל מרושלין כשרין ומסולקין פסולין והתניא מסולקין כשרין א"ל בר מינה דההיא דשנייה רמי בר חמא אלא לרב קשיא וכי תימא מאי מרושלין מסולקין על ידי אבנט ג ואבנט מיגז אגיז ב] אלא מסולקין קשיא אמר רבי זירא רב חדא תני ד מרושלין שסילקן ע"י אבנט כשרין אמר ר' ירמיה מדיפתי מרושלין שלא סילקן תנאי היא א) דתניא 1 על ארבע כנפות כסותך ארבע ה ולא שלש או אינו אלא ארבע ולא חמש כשהוא אומר 1 אשר תכסה בה ו הרי בעלת חמש אמור הא מה אני מקיים ארבע ולא שלש ומה ראית לרבות בעלת חמש ולהוציא בעלת שלש מרבה אני בעלת חמש שיש בכלל חמש ארבע ומוציא אני בעלת שלש שאין בכלל שלש ארבע ותניא אידך על ארבע כנפות כסותך ארבע ולא שלש ולא ארבע ולא חמש מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר יתר כמאן דאיתיה דמי ומר סבר כמאן דליתיה דמי לא דכ"ע כמאן דאיתיה דמי ושאני הכא דרבי רחמנא אשר תכסה בה ואידך האי אשר תכסה בה מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא 2 וראיתם אותו ב) פרט ז לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר אשר תכסה בה ח הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים [ואידך נפקא ליה מאשר ואידך ג) אשר לא דריש]: ד) תנו רבנן 3 בד ט שיהיו של בוץ י בד שיהו חדשים כ בד שיהו שזורים ל בד שיהו חוטן כפול ג] ששה בד שלא ילבש של חול עמהן א"ל אביי לרב יוסף בשלמא שיהו של בוץ הא קמ"ל בוץ אין מידי אחרינא לא אלא בד שיהו חדשים חדשים אין שחקין לא והתניא משוחקין כשרים אמר ליה וליטעמיך בד שיהו חוטן כפול ששה בד חד חד לחודיה משמע אלא הכי קאמר בגדים שנאמר בהן בד צריכין שיהו של בוץ חדשים שזורין שיהא חוטן כפול ששה יש מהן למצוה יש מהן לעכב ה) ממאי דהאי בד כתנא הוא אמר רבי יוסף ד] ברבי חנינא ה] דבר העולה מן הקרקע בד בבד אימא עמרא עמרא מיפצל כיתנא נמי מיפציל על ידי לקותא מיפציל רבינא אמר מהכא 4 פארי פשתים יהיו על ראשם [ומכנסי פשתים יהיו על מתניהם לא יחגרו ביזע] א"ל רב אשי לרבינא והא עד דאתא יחזקאל מנלן ולטעמיך הא ו) דאמר רב חסדא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי יחזקאל בן בוזי למדנו 5 כל בן נכר ערל לב וערל בשר לא יבא אל מקדשי ז) (לשרתני) עד שבא יחזקאל מנלן אלא גמרא גמירי לה ואתא ו] יחזקאל ואסמכיה אקרא הכא נמי גמרא גמירי לה כו' מאי 4 לא יחגרו ביזע אמר אביי מ לא יחגרו במקום שמזיעין כדתניא כשהם חוגרין אין חוגרין לא למטה ממתניהן ולא למעלה מאציליהן אלא

מטושטשין. בטיט: **מקורעין.** ואפילו הן חדשים דלאו בגד (א) הוא ז] הראוי לעבודה דבעינן (ח) לכבוד ולתפארת: **כאן שסילקן ע"י אבנט.** משקורציי"ר ח] בלע"ז כדרך שהנשים עושות כשרין דהא איתנהו: **אחד זה ואחד זה.** אחד מרושלין ואחד מסולקין יותר מדאי שלא על ידי אבנט: **והתניא.** בברייתא דלעיל: **אלא לרב קשיא.** מרושלין: **וכ"ת מאי מרושלין.** דמכשר תנא כגון שסילקן עד למדתו על ידי אבנט וקמכשר ליה תנא דקסבר אבנט מיגז אגיז כלומר כל סלוק שע"י אבנט הוה ליה כחותך ונוטל היתר שבהן ומכשירו: **אלא מסולקין קשיא.** דקתני כשרין וסתם מסולקין גבוהין מן הקרקע למעלה מרגליו משמע ולרב ליכא לאוקומא כגון שסילקן ע"י אבנט כדתרצה ט] שמואל דהא על כרחיך לרב י] דשני דסילוק אבנט מיגז אגיז והשתא יא] הוו יב] כולהו כקצרים מעיקרא: **רב חדא תני.** להנך מרושלין ומסולקין דברייתא בחדא מילתא תני להו מרושלין שסילק רישולן ע"י אבנט עד כדי מדתו כשרין אבל מסולקין יותר מדאי פסולין אפילו ע"י אבנט: **ולא שלש.** לימד על טלית של בת שלש כנפות שפטורה מן הציצית והיכי דמי כגון שעיגל אחת מד' כנפיה: **בת חמש.** כגון שחתך מעט מן הכנף ולא עיגל שני מורשי קרנתא (ב) ממקום חתך דנעשה כשתי כנפות: **הרי בעלת חמש אמור.** לחיוב דריבויא הוא: **מר סבר.** מאן דפטר בעלת חמש סבר לא אמרינן יתר כמאן דליתיה דמי אלא כמאן דאיתיה הוא ולא קרינן לה בת ארבע ומאן דמחייב ס"ל יתר כמאן דליתיה דמי להאי חמישי וגבי מרושלין נמי לא הוי ייתור בגדים: **פרט לכסות לילה.** ט טלית העשויה לכסות לילה פטורה מן הציצית: **שישנה בראיה כו'.** וקרינן ביה וראיתם אותו: **בד.** שהוא (ג) יג] מן בוץ כדמפרש לקמן ממשמעותא: **חדשים.** כשעה שהיו בבדי יד] פשתן: **שיהו שזורים וחוטן כפול ששה.** ולקמן פריך והא בד לחודיה משמע כמו לבדו: **שלא ילבש של חול עמהם.** דמשמע לבדו ילבש: **וליטעמיך.** דילפת לה ממשמעותא טו] (ד) מקראי חוטן כפול ששה מנא ליה: **דברים שנאמר בהן בד צריכין כו' יש מהן למצוה.** חדשים טז] נמי דלאו ממשמעותא אתי: **ויש מהן לעכב.** בוץ ושזורים וחוטן כפול ששה. בוץ כדמפרש ואזיל דבר העולה מן הקרקע בד בבד. שזורים כיון דבד היינו בוץ ובעלמא קרי להו שש משזר. וחוטן כפול ששה יז] כדאמרינן בסדר יומא (דף עא:) וילפינן בסדר יומא מקראי דברים שנאמר בהן שש חוטן כפול ששה ויליף ליה לעיכובא: **העולה מן הקרקע בד בבד.** קנה יחידי מכל יח] גיזעי ואין ב' קנים עולים מגזע אחד: **ואימא עמרא.** שאף הצמר עולה מן הבהמה בד בבד נימא נימא לבדה: **מיפציל.** הנימא מתפצלת ומתחלקת לשנים על גבי בהמה מאליה: **כיתנא נמי מיפציל.** לפני טווייתו כותשים הגבעול והוא נחלק לנימין הרבה: **אגב לקותא.** שמכין אותו וחובטים אותו בעץ או בגלגל הוא נכתש ונחלק: **ומכנסי פשתים יהיו וגו'.** ובעלמא יט] הרי הוא אומר [ויקרא ו] ומכנסי בד ש"מ בד היינו פשתים: **דבר זה.** קאמר כ] לה לקמן (דף כב:) אמתני' דקתני ערל מחלל עבודה: **בן נכר.** שנתנכרו מעשיו כא] מחמת ערלת לבו שהוא ערל לב רשע: **וערל בשר.** שמתו אחיו מחמת מילה לא יבא אל מקדשי. ולקמן (דף כב:) יליף בה חילול בהדיא: **במקום שמזיעין.** במקום שהבשר נכפל על הבשר ומתחמם ומזיע: **כשהן חוגרין.** אבנטיהם בשעת עבודה: **למטה ממתניהם.** מקום שנכפל ונופל שומן הבטן על הקילבוסת שקורין אנק"א: **ולא למעלה מאציליהן.** למעלה מנגד כב] מרפקן שקורא קוד"א לפי ששם היד שוכב תמיד על הצלעות ומזיע:

מסולקין כשרין. הא דתניא בפ' תמיד נשחט (פסחים סה:) מדו בד כמדתו פי' הקונטרס דהיינו למצוה ולא לעכב: **ואידך אשר לא דריש.** משמע הכא דאיכא דמרבה כסות דסומא ולא מרבה בעלת חמש ומקשה ר"ת דבפ' התכלת (מנחות דף מג.) גבי פלוגתא דר' שמעון מרבי התם רבי שמעון כסות סומא מאשר תכסה ובעלת חמש מאשר ולאו פירכא היא דההיא סוגיא כמאן דמרבי הכא בעלת חמש ומיהו קשה אההיא דמנחות ולקמן כג] בפ' בית שמאי (דף מ.) אמרינן דר"ש אשר לא דריש ויש לומר דהכי אמרינן אשר כי האי לא דריש וטובא איכא כי האי גוונא בפ' קמא דבכורות (דף ו:) דדריש ר"ש את הגמל ובפ"ק דמנחות (דף יא:) לא דריש את: **והתניא משוחקין כשרין.** תימה דביומא (דף יב:) דרשינן מה ת"ל ילבש לרבות את השחקין ואמאי צריך רבוי ט): **ואימא עמרא.** ה"ר אפרים היה מדקדק דקנבוס דתנן שילהי כלאים שמותר עם צמר אין זה מה שאנו קורין קנב"א בלע"ז מדלא פריך ואימא קנבוס שעולה בד בבד והיה אומר דקנבוס כד] הוא כה] פשתן ואסור עם הצמר משום כלאים כו] והשיב לו רבינו חיים כהן דהאי דלא פריך ואימא קנבוס משום דבגדי כהונה אי אפשר להיות אלא צמר ופשתים דכל בגדים האמורים בתורה סתם היינו צמר ופשתים כז] ועוד דכל קנבוס אינו עולה בד בבד דפירש בקונטרס בד בבד קנה יחידי מכל גרעין ואין שני קנים עולים מגרעין אחד ואפשר דקנבוס אינו כן אלא כח] כמו חיטין שכמה שבלין עולין מחיטה אחת י):

עין משפט
נר מצוה

יט א ב ג ד מיי' פ"ח מהלכות כלי המקדש הלכה ד:

כ ה ו מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ג סמג עשין (פו) [כו] טוש"ע א"ח סי' י' סעיף א:

כא ז ח מיי' שם הל' ז סמג שם טוש"ע א"ח סימן יז סעיף א וסימן יח סעיף א:

כב ט מיי' פ"ח מהלכות כלי המקדש הלכה יג:

כג י מיי' שם הלכה ד:

כד כ ל מיי' שם הל' יד והל"ג:

כה מ מיי' פ"י שם הלכה ב:

תורה אור השלם

1. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ: דברים כב, יב

2. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: במדבר טו, לט

3. וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּמִכְנְסֵי בַד יִלְבַּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ וְהֵרִים אֶת הַדֶּשֶׁן אֲשֶׁר תֹּאכַל הָאֵשׁ אֶת הָעֹלָה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְשָׂמוֹ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו, ג

4. פַּאֲרֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל רֹאשָׁם וּמִכְנְסֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל מָתְנֵיהֶם לֹא יַחְגְּרוּ בַּיָּזַע: יחזקאל מד, יח

5. כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה כָּל בֶּן נֵכָר עֶרֶל לֵב וְעֶרֶל בָּשָׂר לֹא יָבוֹא אֶל מִקְדָּשִׁי לְכָל בֶּן נֵכָר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: יחזקאל מד, ט

מוסף רש"י

וראיתם אותו פרט לכסות לילה. כסות המיוחד ללילות דלא מיחייב (שבת כז:). או: שאם מתכסה בלילה פטור מציצית שנאמר וראיתם אותו וזכרתם פרט לכסות לילה (מנחות מ:) **אשר תכסה.** ריבויא דקרא הוא שישנה **בראיה אצל אחרים.** וקרינן ביה וראיתם לאחרים ביום ולא אתי אשר תכסה ומפיק וראיתם **שאינה בראיה.** ואי מרבינן לה מאשר תכסה קא עקרת ליה וראיתם (שבת כז:) **דבר העולה מן הקרקע בד בבד.** הפשתן והקנבוס אין להן בדים וענפים כעלים אלא עלין ואין הפשתן בא אלא מן הקנה האמצעי: **מיפצל.** יש בו נימא מתחלקת לשנים. ואל תתמה, שאף בשער זקן התחתון מצוי כן (יומא עא:) **דבר זה.** דכהן ערל פסול לעבודה (סנהדרין כב:) **כל בן נכר.** כהן מומר לעבודת כוכבים שהוא ערל לב ונתנכרו מעשיו לאביו שבשמים (שם וע' רש"י יומא עא:): **וערל בשר.** שמתו אחיו מחמת מילה, ולא רצו למולו, שיראים פן ימות גם הוא כאחיו: **לא יבוא אל מקדשי.** לשרתני, שאסורין **בעבודה.** (מו"ק ה.). והיינו אזהרה מדברי קבלה בעלמא ולא לקי עלה (סנהדרין פד.) **גמרא גמורי לה.** מסיני (מו"ק ה.):

שיטה מקובצת

מקורעין. פ"ה דלאו בגד הראוי הוא דבעינן לכבוד ולתפארת. ולקמן גבי יש מהן למצוה פ"ה כגון חדשים דמשום נוי הוא. וצ"ל דלא מלתפארת נפיק ליה הא דא"כ הו"ל לעכב כמו מקורעין דהכא כיון דממשמעות דקרא נפקית ליה, אלא ודאי ר"ל משום הידור מצוה (כגון בשאר) [כשאר מצות] דעלמא, דמלתפארת לא ממעטינן כי אם בגד שאינו ראוי כמו שמבואר בלשונו:

ליקוטים

וראיתם אותו פרט לכסות לילה. לילה לאו זמן ציצית הוא דאמעיט מוראיתם אותו. להרמב"ם כל מה שלובש בלילה פטור אפילו הוא מיוחד ליום ומה שלובש ביום חייב אפילו מיוחד ללילה. ולהרא"ש כסות המיוחד ללילה פטור אפילו לובשו ביום וכסות המיוחד ליום או ליום ולילה חייב אפילו לובשו בלילה (שו"ע או"ח סי' י"ח): א"ל אביי לרב יוסף כו'. הכוונה דאביי הבין דתנא דברייתא ממשמעות בד דריש שיהיו חדשים, כלומר כדרך שהוא מבריתו שעלה בבדיו, ועל זה הקשה מהברייתא דקתני משוחקין כשרים. ורב יוסף השיב לו דאיך יתכן דתנא דברייתא כל הני דרשות ממשמעות בד מפיק להו, דהתינח בוץ ושיהיו חדשים דנאמר דממשמעות בד מפיק להו, אלא שיהא חוטיו כפול ששה איך יתכן דממשמעות בד מפיק לה, דהא מלבד שאין המשמעות מורה כן אדרבה מורה בהיפך דבד חד חד לחודיה משמע. אלא ע"כ דכוונת הברייתא היא דה"ק בגדים שנאמר בהם בד צריך שיהיה בהם כל אלו התנאים שהזכיר, ולא ממשמעות דבד נפיק אלא כל אחד ואחד נלמד ממקומו כו' (מעל"מ פ"ח מה' כלי המקדש ה"ג ע"ש באורך): משוחקין כשרים. וכגון שלא נקרעו, דקרועין ודאי פסולין כדאמר בפ' כל הזבחים היו מטושטשין או מקורעין ועבד עבודתו פסולה. והתם נמי משמע דלכתחילה בעינן חדשים, והכי דריש התם בד שיהו של בוץ, בד שיהיו חדשים, מיהו אינו מעכב אם עבד בשחקים, והכי משמע התם. מיהו הא לא ידע ר' עד אימת נקראין חדשים ולא שחקין, דהא אי אפשר לומר שיהו מיד נקראין שחקין לאחר שעבד בהן פעם אחת, דא"כ לכל עבודה היו צריכין לבגדים אחרים. ותימה אמאי לא יהיב שיעורא למילתא (תוס' ר"י הלבן יומא יב ע"ב. וכ"כ תו"י שם בקילור. הובא בכנסת ראשונים):משוחקין. כל זמן שלא נשחק השער קרויין חדשים, אבל אם נפל השער וחוטי בגד של שתי וערב נראים בחוץ כבר ישן הוא, והיינו נמי דתני' בזבחים מסולקים משוחקים, כדמתרגמי' בקרחתו או בגבחתו בשחקותיה או בחדתותיה, והיינו שנשחק ונשר השער מעל חוטי שתי וערב (פי' הר"ש ת"כ פ' לו):

מסורת הש"ס

א) מנחות מג: ספרי שלח קטו, ב) מנחות שם. שבת כז: ספרי שם, ירוש' ברכות פ"ג ה"ג, קידושין פ"א ה"ז, ג) [לקמן מ. מנחות מג:], ד) ת"כ צו פ"ב ה"א, אחרי פ"א ה"ה, ירוש' יומא פ"ג ה"ו כה"ע, ה) [יומא עא:] ירוש' כלאים פ"ט ה"א, ו) [לקמן כב:] יומא עא: תענית יז: [מו"ק ה.] סנהדרין כב: ודף פג:, ז) ליתא בקרא, ח) שמות כח ב, ט) [ע' תו' יומא יב: ד"ה ילבש], י) [וע"ע תו' שם עא: ד"ה ואימא]:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מקורעין וכו' בגד הראוי הוא דבעינן: (ב) ד"ה בת חמש וכו' דמקום: (ג) ד"ה בד שיהו מין בוץ: (ד) ד"ה ולטעמיך וכו' מקרא כו' ליה הס"ד ואח"כ מ"ה בגדים שנאמר:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה פרט לכסות וכו' טלית העשויה. וכ"כ רש"י שבת דף כז ע"ב ד"ה לכסות וער' מנחות דף מ ע"ב ברש"י ד"ה ה"ג:

לעזי רש"י

משקורציי"ר אישקורציי"ר. לקצר (ע"י הפשלה).
אנק"א הנק"א. מותן
קוד"א. מרפק.

שינויי נוסחאות

א] רבה בר רב הונא (דק"ס וע"ש): ב] גאיז כצ"ל. וכן ברש"י (ע"פ ש"מ): ג] בת"כ פ' צו הגוס' בד שיהו כפולין. וכ"ה בירושלמי יומא פ"ג ה"ג, ומפרש לה שיהו בגדים כפולים לכל אחד ואחד ומפיק טעמא מדכתיב ולבני אהרן תעשה כתנות, לכל אחד תעשה כתנות (ראב"ד בת"כ שם). אבל בפי' ר' הלל שם מפרש דכפולין היינו כפול ששה כדהכא: ד] נ"ל יוסי (ש"מ): ה] בכי"ל נוסף אמר קרא בד. וכ"ה ביומא: ו] ס"א ואסמכוה רבנן אקרא (ש"מ). ואמנם בשאר מקומות המקבילים בש"ס איתא כלפנינו: ז] דלאו בגד הראוי הוא לעבודה. כצ"ל (ש"מ וצ"ק. וכ"ה בכי"י). ועי' טה"ק שכתב דלחינם הגיהו, דאדרבה הגירסא שלפנינו היא בדקדוק גדול. ע"ש: ח] פי' לקצר (ע"י הפשלה) (לעזי רש"י): ט] כדתריץ לשמואל כצ"ל. נ"א דכיון דאמרינן דאבנט מיגז גאיז, א"כ כשסילק ע"י אבנט יותר מכדינם היו פסולים מטעם דאבנט מיגז גייז להו, מה דסילק כמאן דליתניהו מעיקרא כלל (ש"מ): י] שני לרב כצ"ל. ס"א דבמרושלין דברייתא כשרישלן ע"י אבנט אם כן ש"מ דמסולקים דברייתא לאו דסילק ע"י אבנט הוא, אלא בקצרים מעיקרא, וקתני כשרים (ש"מ): יא] נ"ל השתא (רש"ש): יב] הוו להו כקצרים (כי"פ): יג] בכתה"י שיהא של בוץ: יד] נ"ל בבדי פשתן (*שמכ"י): טו] נ"א ממשמעותיה דקרא וכו' ששה מי משמע ליה מקרא (צ"ק ובעי"ז בכי"י): טז] חדשים למצוה לנוי כצ"ל (ש"מ). ואח"כ נ"ל ולאו ממשמעותא (*צ"ק): יז] ששה דילפינן בסדר כו' ותיבות כדאמרינן בסדר יומא ליתא (כתה"י): יח] מכל גרעין וכו' עולים מגרעין (כתה"י וכ"ה בתוס'): יט] ובעלמא קרי להו מכנסי בד כצ"ל (*ש"מ): כ] לקמן קאמר לה כצ"ל (*ש"מ): כא] בכי"פ נוסף לאביו שבשמים: כב] מכנגד וכו' ששם הזרוע שוכב (*שמכ"י): כג] נ"ל דלקמן (צ"ק, מהר"ם שי"ף): כד] נ"ל דקנב"א (גל' קה"י). וכ"מ בתוס' הרא"ש יומא עא ע"ב: כה] הוא מין פשתן כצ"ל (ש"מ): כו] בש"מ נוסף ושלח לר"ת תשובות מלאות שער שתלש מזקנו על מנהג העולם מרוב צער. ובד"ו הגוס' אח"ז והשיב לו ר"ת כו': כז] ופשתים לתנא דבי ר' ישמעאל וגם לרבנן דתנא דבי ר' ישמעאל לא קשה מידי לפום מאי דפירש בקונטרס כו' כצ"ל והשאר נמחק (ש"מ): כח] ס"א אלא כמה קנים יוצאים מגרעין אחד כמו (ש"מ):